

індивідуального, особистого і професійного зростання навчальних.

Список використаних джерел

1. Борисова Н. В. От традиционного через модульное к дистанционному образованию: учеб. Пособие. Москва: Домодедово: ВИГГК МВД России, 1999.
2. Бугрин В. П. Технологии подготовки и проведения конкретных ситуаций: обзорная лекция. Серия материалов школы-семинара «Современные образовательные технологии» / под общ.ред. д-ра техн. наук, проф. Н. А. Селезневой и канд. пед. наук Н. В. Борисовой. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2000.
3. Мекеня И. А. Многомерная дидактическая технология в образовательном процессе. *Личность. Образование. Общество*: материалы международной научно-практической конференции, Гродно, 6 декабря 2012 г.: в 2 ч. / ред. кол. Н. Л. Евдокименко [и др.]. Гродно: ГУО «Гродненский областной институт развития образования». 2013. Ч. 1. С. 52–55.
4. Мякенья І. А., Выкарыстанне інфармацыйна-камунікатыўных тэхналогій у адукацыйным працэсе. *Современное образование взрослых: состояние, проблемы и перспективы*: материалы науч.-практ. конф., Минск, 8–9 октября 2015 г. / ГУО «Мин. обл. ин-т развития образования»; редкол.: С. В. Ситникова [и др.]. Минск: Мин. обл. ИРО, 2015. С. 276–279.
5. Кашлев С. С. Современные технологии педагогического процесса: пособие для педагогов. Минск: Выш. шк., 2002. 95 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2-х т. Москва: Науч.-исслед. ин-т шк. технологий: Народное образование, 2006.
7. Невдах С. И. Подготовка педагогов в системе дополнительного образования взрослых в условиях интеграционных процессов: монография. Минск: Бестпринт, 2015. 168 с.

Малієнко Юлія,

к. пед. н., старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Кардинальні зміни в теорії і практиці компетентісно орієнтованого навчання уможливлуватимуть ефективно втілення ідей інтеграції у зміст освіти в цілому, історичної, зокрема. Тож на часі модернізація науково-методичної літератури, теоретичне обґрунтування інтегрованого підходу до реалізації компетентісно орієнтованого навчання історії.

Зазначимо, що використовуватимемо поняття інтегрування, інтегрований підхід у значенні поєднання, взаємодія, взаємопроникнення різних складників історичної освіти для посилення їх внутрішнього потенціалу і позитивного впливу на результат освітньої діяльності учнів\учениць.

Одним з найбільш дієвих напрямів і важливих показників інтеграції у шкільній історичній освіті є взаємодія ключових і предметної історичної компетентностей [1]. Принагідно підкреслимо важливість забезпечення оптимального співвідношення зазначених компетентностей у змісті шкільних курсів історії.

Ключові компетентності становлять основний набір найбільш загальних понять, які мають бути деталізовані в комплекс знань, вмінь, навичок, цінностей та ставлень за навчальними галузями та життєвими сферами людини школярів [2].

Предметну історичну компетентність ми розглядаємо як комплексну характеристику рівня історичної освіти учнів\учениць, засновану на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих у процесі навчання. Відомо, що історична компетентність як інтегральний показник діяльності дитини формується з хронологічного, просторового, інформаційного, логічного, аксіологічного складників – різнобічних навчально-пізнавальних дій учнів\учениць, спрямованих на опанування ними відповідних елементів історичного змісту, вироблення школярами \школярками власного ставлення до фактів і постатей певної історичної доби [1].

На наш погляд, і компетентність, і компетентнісно орієнтоване навчання – поняття інтегративні за змістом, своєю сутністю і природою, адже вони поєднують найрізноманітніші види учнівської діяльності, зокрема, когнітивний, діяльнісний, мотиваційно-ставленнєвий. Зрозуміло, що кожен з цих видів рідко існує самостійно, а найчастіше знаходиться у тісній взаємодії з іншими, оскільки в своїй основі має наскрізні знання, уміння й навички, актуальні і характерні для різних форм діяльності учнів\учениць.

Інший аспект інтегрованого підходу до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання історії міститься власне у змісті історії – багатоаспектному, полікультурному спадку минулого. Згідно програми – це органічне й оптимальне дотримання пропорцій між політичною, соціально-економічною та культурною складовими історичного процесу; загальнонаціональною історією, регіоналістикою

й історичним краєзнавством; виокремлення побутової історії та особливостей трансформації рівня життя населення відповідно до подій, що відбувалися в Україні та світі [3].

Наведемо лише один приклад інтегрованого підходу до реалізації компетентісно орієнтованого навчання історії. Учні\учениці засвоюють сучасні інформаційні технології з метою здобуття багатоаспектних історичних знань, для цього розвивають необхідні вміння шукати, зберігати, передавати, опрацьовувати, презентувати набуте; у процесі навчально-пізнавальних пошуків формується не тільки когнітивна і діяльнісна, але й рефлексивна, мотиваційно-ставленнєва сфера дитини.

Додамо, що розвиток комунікативних якостей дітей також стає результатом інтегрованого підходу до компетентісно орієнтованого навчання історії. А певна дискретність як ключових, так і предметної історичної компетентностей уможливорює різні способи їх використання, взаємодію з іншими показниками навчальної діяльності учнів\учениць.

Підсумовуючи зазначимо, що у контексті нашого дослідження ми розглядали інтегративний підхід як сукупність освітніх дій, спрямованих на реалізацію компетентісно орієнтованого навчання історії.

Маркерами результативності такого підходу стають уміння дітей висловлювати власну думку, критично та системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми; заохочення творчості, усвідомлення значущості діяльності, яка виконується [4].

Інтегрований підхід до компетентісно орієнтованого навчання історії віддзеркалює потреби сучасного суспільства у формуванні особистостей, здатних застосовувати набуті знання, уміння й досвід у різних сферах діяльності, реальних життєвих ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Малієнко Ю. Інтегрування ключових компетентностей у зміст історичної освіти в ліцеї. *Український педагогічний журнал*. № 4, 2018. С. 91–98.
2. Овчарук О. Нова українська школа: компетентісно спрямована середня освіта. URL: http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2017.02.02_Conf_NQF_Standards/Competencies_Ovcharuk_2017.pdf. (Дата звернення: Квітень, 25, 2020).
3. Історія України. Всесвітня історія. 10–11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya->

osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv. (Дата звернення: Квітень, 8, 2020).

4. Закон України про освіту. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (Дата звернення: Квітень, 25, 2020).

Мельникова Ольга,
*к. пед. н., доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ УСТАНОВОК СУЧАСНИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Нині глобальні світові процеси, що впливають на розвиток соціально-економічної, культурної, моральної сфер життя і діяльності людини обумовлюють низку негативних явищ у суспільстві. А отже, утвердження моральних цінностей особистості та їх реалізація у поведінці є актуальними проблемами психолого-педагогічної науки. Зокрема, сучасні вчені стверджують, що наразі в нашій країні настав один з найскладніших періодів життя людей в моральному змісті. Очевидно, що такий стан моральності якнайбільше впливає на членів суспільства – дітей, моральні норми яких знаходяться на початку або у процесі свого становлення.

Сьогоднішні дошкільники здебільшого виховуються батьками, моральний розвиток яких відбувався в 90-ті роки ХХ ст., що характеризувалося дифузією моральних норм. Крім того, нинішні дошкільники народилися в динамічному світі перенасиченого і неконтрольованого інформаційного простору, який засвоюється ними за допомогою безлічі гаджетів. Це не може не позначатися на зниженні рівня саморегуляції, в тому числі моральної саморегуляції.

Дошкільний вік є періодом «первісного фактичного складання» особистості. Саме в цьому віці відбувається становлення базових особистісних, зокрема моральних утворень. Дошкільний вік характеризується як сенситивний для виникнення соціально позитивних способів поведінки особистості. На думку Л. Виготського, в цьому віці виникають «внутрішні етичні інстанції», завдяки яким відбувається освоєння соціальних норм поведінки [1]. Цю думку поділяють і зарубіжні дослідники [3], які вважають, що